

Schelde i en telefonsamtale med en af de medarbejdere i Den Politiske Afdelings 4. kontor (P.IV), der var med i planlægningen af statsministerens forestående besøg, sent på eftermiddagen den 9. september 1988 i en bisætning nævnte, at der fandt en besættelse sted på ambassaden. På baggrund af den form, hvori denne meddelelse blev givet, og omstændighederne i øvrigt gik medarbejderen ikke videre med sagen denne eftermiddag, og meddelelsen fik således ingen betydning for det videre forløb i sagen.

D. Bestræbelserne for at få de 18 østtyskere til at forlade ambassaden frivilligt

I løbet af den 9. september 1988 havde ambassaden en lang række kontakter med konsularafdelingen i DDR's udenrigsministerium. Ved ca. 12.30-tiden blev det meddelt ambassaden, at de 18 ville få straffrihed samt tilsagn om snarlige samtaler med de kompetente lokale myndigheder om udrejse, hvis de straks ville forlade ambassaden frivilligt. Gruppen afviste tilbudet og krævede direkte forhandlinger med myndighederne. Da det ikke kunne opnås, gik medlemmerne i gang med at fremstille en transparent, som skulle hænges ud ad vinduet, »når politiet kom«.

Efter flere forgæves forsøg fik ambassaden ca. kl. 13.15 kontakt med den vesttyske repræsentation i DDR, »Ständige Vertretung«, som i to omgange i løbet af eftermiddagen var i direkte kontakt med gruppen. Under disse kontakter noteredes deres ønske om udrejse. Det blev gjort dem klart, at der ikke på daværende tidspunkt kunne gøres mere, og de opfordredes til at gøre brug af det tidligere opnåede tilsagn og forlade ambassaden.

Gruppen fastholdt afvisningen af tilbudet, som i mellemtiden var blevet gentaget, og krævede omgående udrejsetilladelser. I modsat fald ville de blive under statsministerens besøg. Ambassaden erklærede, at der ikke kunne gøres mere, og at det i sidste ende kunne være nødvendigt at bede politiet fjerne dem.

Under en ny kontakt med konsularafdelingen fik ambassaden at vide, at konkrete udrejsetilladelser var helt udelukket.

Ständige Vertretung havde i samtalerne med ambassaden peget på, at fjernelse ved myndighedernes foranstaltning var en dårlig løsning og ikke i overensstemmelse med, hvad der tidligere var sket i lignende tilfælde. Ambassaden pegede imidlertid på, at faciliteterne var anderledes begrænsede end andre steder og helt uegnede til at huse 18 personer, herunder 5 børn, i 3-4 døgn, og ifølge ambassaderåden tilføjede ambassadøren, at han havde Udenrigsministeriets bemyndigelse til at lade foretage en fjernelse.

Ambassaden rykkede derpå konsularafdelingen for en positiv løsning, idet man tilføjede, at ambassaden ellers kunne komme i den situation, at man måtte forlange DDR-myndighedernes bistand til gruppens afgang fra ambassaden. Den pågældende embedsmand fra konsularafdelingen svarede, at han tvivlede på, at de kompetente myndigheder ville imødekomme dette, men han oplyste i øvrigt, at han stadig arbejdede med sagen og ville vende tilbage over for ambassaden.

Efter råd fra Ständige Vertretung søgte ambassaden herefter kontakt med advokat Vogel, der tidligere har beskæftiget sig med sådanne sager. Først ca. kl. 19.45 opnåedes kontakt med Vogels kompagnon, advokat Hartmann, som blev anerkendt som mellemmand af myndighederne.

Sammen med 2 af østtyskerne kørte ambassaderåden ud til advokat Hartmann. Under samtalerne her gentoges tilbudet om straffrihed samt om samtaler på højt lokalt niveau om udrejse, ligesom det blev tilbudt, at Vogels kontor ville tage sig af sagen. Gruppen fik en frist til kl. 23.00 til at acceptere denne løsning.

Ambassaden henstillede på ny til de 18 at modtage tilbudet og pegede på, at en fjernelse ved myndighederne ville få tilbudet til at falde væk. Efter indbyrdes drøftelse afviste gruppen tilbudet, hvilket blev meddelt advokat Hartmann kort efter kl. 23.00.

E. De 18 østtyskeres afgang fra ambassaden

Ambassaderådens tilbagemelding om de 18 østtyskeres afslag affødte ikke nogen umiddelbar reaktion fra advokat Hartmanns side.